Άγιον Όρος και δρόμοι (Αρχ. Βασίλειος Γοντικάκης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 10 Φεβρουαρίου, 2021

Παραθέτουμε ένα παλαιό κείμενο του π. Βασιλείου Γοντικάκη -επί σειρά ετών Καθηγούμενος των μονών Σταυρονικήτα και Ιβήρων του Αγίου Όρους- του 1979, που σαράντα και πλέον χρόνια μετά, διδάσκει και προβληματίζει
(Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ)

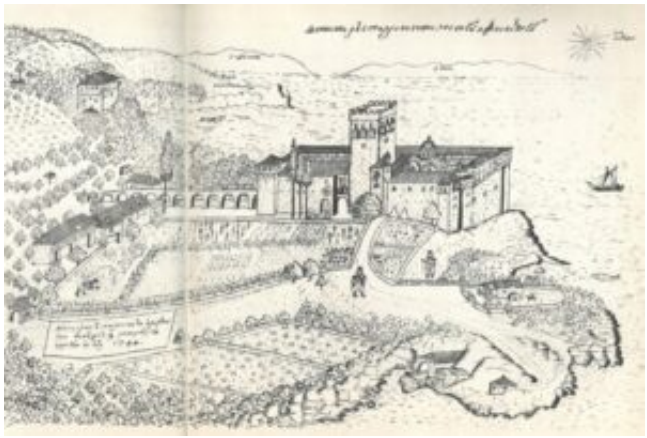

***

Το θέμα τής διανοίξεως αρτηριακών οδών εις το Άγιον 'Όρος διά την σύνδεσιν των Ιερών Μονών μεταξύ των και με τας Καρυάς και την Δάφνην απασχολεί τελευταίως το Άγιον Όρος.

Η Ιερά Μονή μας κατ' επανάληψιν υπεστήριξεν ότι η διάνοιξις αρτηριακών οδών θα καταστρέψη τον ησυχαστικόν χαρακτήρα τού Ιερού Τόπου, θα διευκολύνη την είσοδων του τουρισμού και του κόσμου και θα συντελέση εις την καταστροφήν τού τελευταίου μοναστικού κέντρου τής Ορθοδοξίας.

Ευχαρίστως δημοσιεύομεν εμπεριστατωμένον υπόμνημα της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα προς την Έκτακτον Διπλήν Ιεράν Σύναξιν, του παρελθόντος Απριλίου, εις το οποίον το κρισιμώτατον αυτό ζήτημα εξετάζεται εν σχέσει με την γενικωτέραν πνευματικήν κρίσιν που αντιμετωπίζομεν.

***

Εις τα θέματα της προσεχούς Διπλής Ιεράς Συνάξεως, ως ήδη επληροφορήθημεν, άγιοι Πατέρες και αδελφοί, συμπεριλαμβάνετε πάλιν το θέμα των δρόμων και της διακινήσεως των οχημάτων, το οποίον ερρυθμίσθη κατά την Έκτακτον Διπλήν Ιεράν Σύναξιν Αυγούστου.

Γνωρίζομεν όλοι ότι η απόφασις αυτή δεν εξετελέσθη, παρ' όλον ότι ελήφθη μετά από τόσας αναβολάς,, κατόπιν τόσων συζητήσεων και αφορά εις ένα τόσον σημαντικόν θέμα διά τον Ιερόν ημών Τόπον.

Να μείνωμεν αδρανείς, να παραθεωρήσωμεν αυτό το οποίον έγινε και να προχωρήσωμεν, ως να μη έχει συμβή τίποτε, δεν νομίζομεν ότι είναι σοβαρόν. Πολύ περισσότερον σήμερον, όταν γνωρίζομεν τι τεκταίνεται ο πονηρός γύρω μας, πόσαι δυνάμεις αγωνίζονται να επεκτείνουν την κυριαρχίαν των εις τον άγιον Τόπον μας. Και όταν βλέπωμεν τα ιερά και τα όσια της Παραδόσεώς μας να αγνοούνται και να εκποιούνται αντί πινακίου φακής.

***

Και ερωτώμεν: Η ηγεσία της χώρας μας γνωρίζει τι είναι ορθόδοξος Παράδοσις και ποίαν βαθείαν σχέσιν έχει με την ψυχήν τού λαού μας; Αντιλαμβάνεται ότι μόνον δι' αυτής δυνάμεθα να ορίσωμεν τον εαυτόν μας, να κατοχυρώσωμεν την ελευθερίαν μας και να εξασφαλίσωμεν την επιβίωσίν μας; Έχει συνείδησιν ότι εάν, ως νεοέλληνες, έχωμεν κάτι αληθινόν αυθεντικόν και αυθόρμητον, το οποίον μας βοηθεί να γνωρίσωμεν το παρελθόν μας και ρίπτει φως εις τον δρόμον τού μέλλοντος, αυτό είναι το της ορθοδόξου Εκκλησίας; Δεν νομίζομεν.

Πολιτιστικώς στρεφόμεθα άνευ όρων, ως αδαείς, προς την Δύσιν. Μεγάλη Ιδέα μας έγινε η κοινή αγορά. Ο ευρωπαϊκός ουμανισμός μάς ζαλίζει. Η ανεδαφικότης μάς μαστίζει.

Χαρακτηριστικά μας: Επιδιώξεις εις την επιφάνειαν. Ορολογίαι ξέναι προς την Παράδοσίν μας. Περιεχόμενον αλλότριον προς το ήθος τού λειτουργημένου λαού μας.

Δεν παρουσιάζεται απλώς αλλαγή κατευθύνσεως, αλλά αποπροσανατολισμός, σύγχυσις κριτηρίων, απώλεια συνειδήσεως του τι είμεθα. Κατακόρυφος πτώσις τής στάθμης τής Παραδοσιακής μας Παιδείας. Εκβαρβαρισμός.

Από την θρησκευτικήν αδιαφορίαν προχωρούμεν εις μίαν επίμονον αντεκκλησιαστικήν πολιτικήν και συστηματικήν προσπάθειαν γελοιοποιήσεως της

Εκκλησίας, καταρρακώσεως του κύρους της. Και δεν αντιλαμβανόμεθα ποιον πλήττομεν δι’ όλου αυτού του μένους μας.

Η αρρώστεια προχωρεί. Ο Ορθόδοξος αποχρωματισμός επεκτείνεται διαρκώς.

Ο ανώτατος άρχων τής χώρας μας διά του μηνύματός του επί τη θεία Επιφανεία και τω νέω έτει, απλώς μας αναγγέλλει ότι γινόμεθα μέλος τής κοινής αγοράς.

Αθεϊστικαί προπαγάνδαι δρουν πυρετωδώς εις τα σχολεία. Οικουμενιστικαί επιπολαιότητες διατυπούνται από στόματος ορθοδόξων αρχιερέων.

Απειλείται η γνησιότης τής πίστεώς μας. Η αγωγή των νέων μας, η εδαφική ακεραιότης της χώρας μας.

Ευρισκόμεθα εις χώρον σεισμογενή και εις εποχήν κρίσιμον.

Επιβουλαί εξ ανατολής και αμφίβολοι εξελίξεις εκ του βορρά.

Ο εχθρός δεν ευρίσκεται προ των θυρών, ήδη έχει εισέλθει εις τα ενδότερα.

Οι χιλιασταί επιδιώκουν και επιτυγχάνουν την στρατιωτικών των σχεδόν απαλλαγήν.

Οι Εβραίοι ζητούν και κατορθώνουν να κατεβάσουν τας εικόνας από τα λεωφορεία.

Ονομάζομεν το 1979 έτος Παραδόσεως και ο καθείς πασχίζει να αφαιρέση ακρογωνιαίους λίθους από την παράδοσιν.

Νομιμοποιούνται φόνοι αθώων υπάρξεων διά των αμβλώσεων. Απειλούνται και διαλύονται οικογένειαι δι’ αυτομάτων διαζυγίων. Πράγματα τα οποία δεν πράττουν ούτε έθνη της Δύσεως, τα οποία θαυμάζομεν.

Δεν πρόκειται περί υπονοιών διά μελλοντικούς κινδύνους, αλλά περί λύμης, η οποία έχει ενσκήψει και κατατρώγει το σώμα τής αντοχής τού λαού μας.

Τι να πράξωμεν λοιπόν; Να καταληφθώμεν από πανικόν; Ασφαλώς όχι. Μόνο δι’ επιπολαίους ενεργείας δεν είναι καιρός εις μίαν τοιαύτην όντως εμπόλεμον περίοδον.

Εν όψει όλης αυτής της περιβαλλούσης ημάς πραγματικότητος και εντός ενός πνεύματος, το οποίον δίδει το πρωτείον εις την πνευματικήν υπόστασιν του Αγίου Όρους, ελήφθησαν αι αποφάσεις τής παρελθούσης ΕΔΙΣ.

Μήπως δεν διετυπώθησαν υπό της πλειοψηφίας των αγίων αντιπροσώπων όλαι αυταί αι απόψεις;

Μήπως εξέλιπον οι κίνδυνοι, τους οποίους αναφέραμεν; Ή μήπως έχασε το Άγιον Όρος την μοναδικήν του αξίαν;

Τότε προς τι να επανερχώμεθα εις τα αυτά;

Μήπως ελπίζει κανείς ότι πρόκειται να μας πείση διά να ενδώσωμεν και να παραδώσωμεν το Όρος εις τον εχθρόν, χάριν τής ανέσεως των εύκολων διακινήσεων;

Εξακολουθούμεν να πιστεύωμεν ότι, όσα παρεχώρησεν η παρελθούσα ΕΔΙΣ διά τους δρόμους και τα οχήματα, είναι πολύ περισσότερα των όσων επιτρέπουν οι δύσκολοι καιροί μας· καλύπτουν πλήρως τας ανάγκας μας. Και δεν θα πρέπη να κάνωμεν καμμίαν υποχώρησιν, εφ’ όσον θέτωμεν το Άγιον Όρος υπεράνω των οποιωνδήποτε υλικών μας ανέσεων.

Το Άγιον Όρος αποτελεί την κιβωτόν των παραδόσεων του Γένους και της πίστεώς μας. Και το φυτώριον των αμαράντων ελπίδων μας.

Αυτό που έχει σημασίαν δι’ ολόκληρον τον κόσμον - και διά το οποίον ανθρωπίνως οι αγιορείται είμεθα οι απολύτως υπεύθυνοι - είναι να διατηρηθή το Όρος άγιον.

Η παρακαταθήκη, η οποία εδόθη εις τας χείρας μας, όπως δίδεται ο άγιος Άρτος εις τας χείρας του χειροτονούμενου ιερέως, είναι το Άγιον 'Ορος. Αυτό θα μας ζητηθή από τον Κύριον την ημέρα εκείνη.

Όλον το χρέος τής ζωής μας ανακεφαλαιούται εις το να είμεθα αγιορείται και μόνον. Δι’ αυτού του γεγονότος ποιούμεν τα πάντα ορθώς: Προσευχόμεθα, αγαπώμεν, κηρύττομεν, ομολογούμεν την πίστιν μας.

Σκοπός μας δεν είναι το πώς θα διευκολυνθώμεν εις το άγιον σώμα του, αλλά το πώς οικονομούντες και τας υλικάς μας ανάγκας, δεν θα αλλοιώνωμεν τον χαρακτήρα τού Όρους, αλλά θα αναδεικνύωμεν το ήθος του και θα πιστοποιούμεν την γνησιότητα της αγιορειτικής μας ιδιότητος.

Οιαδήποτε ατομικά σχέδια και προγράμματα εν Αγίω Όρει, ως καταλύοντα τον θεσμόν, την μορφήν και την αγιότητα του τόπου είναι απαράδεκτα.

Εδώ λαμβάνομεν αγωγήν, δεν δίδομεν. Συμμορφούμεθα με την ιεροπρέπειαν και την υψηλή ευγένειαν του Τόπου, δεν αυτοσχεδιάζομεν.

Υποτασσόμενοι εκουσίως εις το πνεύμα τής Παραδόσεως του Αγίου Όρους, επιτυγχάνομεν την αληθινήν μας ελευθερίαν. Και βαπτιζόμενοι εις την ησυχίαν του, δυνάμεθα γονίμως να δράσωμεν.

Ουδενός η αγιότης αποκεκομμένη από το ήθος τού Αγίου Όρους, η σοφία του μεμονωμένη ή ο κόπος του αυτοβούλως προσανατολιζόμενος δύναται να προσφέρη κάτι γνήσιον εις τον εαυτόν του και εις τους άλλους.

Παίρνει νόημα ο λόγος μας, πλούτον η πτωχεία μας. Και ημείς οι αδύνατοι τα πάντα ισχύομεν όντες συνδεδεμένοι μετά του ζώντος Αγίου Όρους - την κοινωνίαν των οσίων του και την αγιότητα του σώματός του. Ενταύθα πραγματοποιείται το προφητικόν: “Αλείται ως έλαφος ο χωλός, τρανή δε έσται γλώσσα μογιλάλων”.

Εάν αντιθέτως δι’ επιπολαίων επεμβάσεων εξαρθρώνωμεν την αρχιτεκτονικήν του πνευματικού και αχειροποιήτου τούτου ναού, που είναι το Άγιον Όρος, και ταυτοχρόνως ισχυριζώμεθα ότι κάνομεν πνευματικήν ζωήν εις αυτό, απλώς προδίδομεν την κεκρυμμένην ύπαρξιν μιας σχιζοφρενούς εικονοκλαστικής διαθέσεως.

Ολόκληρον το Άγιον Όρος είναι ουρανός επίγειος, εικών της αχειροπήτου σκηνής.

Είναι γέννημα της ορθοδόξου ευσεβείας και μόρφωμα εμπειριών των θεοφόρων οσίων μας.

Το επλαστούργησεν η “ουρανώσασα το γεώδες ημών φύραμα” θεομητορική στοργή. Το συνετήρησεν η χάρις των τεταπεινωμένων οικητόρων του.

Είναι μία φανέρωσις του ακτίστου και αϊδίου κάλλους εις τον κτιστόν κόσμον και την διοργάνωσιν της προσκαίρου ζωής μας.

Διά τούτον τον λόγον μόνη η μορφή και η ζωή τού Όρους οδηγεί απλανώς εις τον Ασχημάτιστον και Ανείκαστον.

Η ακίνητος στάσις τών σκηνωμάτων του κινεί εις δοξολογίαν αέναον.

Η σιγή και η ύπαρξίς του μυσταγωγεί εις τα υπέρ λόγον και έννοιαν.

Η ενταύθα παραμονή γίνεται πνευματική αύξησις, η οδοιπορία προσευχή, ο κόπος ανάπαυσις, η ησυχία αγγελικός ύμνος.

Ο Θεάνθρωπος Κύριος και η Θεοτόκος Μήτηρ Του είναι ο φωτισμός και ο αγιασμός των ψυχών και των σωμάτων των οικητόρων τού “Περιβολιού τής Παναγίας”.

Δι’ αυτό δεν είναι άλλη η ζωή μας και άλλη η ομολογία τής πίστεώς μας.

Δεν είναι άλλος ο αγών διά την σωτηρίαν τής ψυχής μας και άλλη η προσπάθεια να διατηρήσωμεν το Όρος άγιον.

Τα πάντα εδώ πράττονται ενιαίως και οδηγούν εις θεοειδή κατάπαυσιν. Ρυθμίζονται θεανθρωπίνως και συνυπάρχουν περιχωρούμενα.

Αυτό υπογραμμίζει και η πατερική ρήσις: “Μοναχούς ονομάζομεν εκ της του Θεού καθαράς υπηρεσίας... και της αμερίστου και ενιαίας ζωής ως ενοποιούσης αυτούς... εις θεοειδή μονάδα” (Άγιος Διονύσιος Αρεοπαγίτης).

Η ελευθερία εν τω αυτώ Πνεύματι όλων των μοναστών εις Μονάς, Σκήτας και Κελλία μάς ενοποιεί. Και ο σεβασμός εις την Παράδοσιν και την μορφήν τού Ιερού ημών Τόπου μάς χαρίζει την όντως ελευθερίαν και αγωγήν.

Αγωνιζόμενοι ηρέμως και ενσυνειδήτως διά την σωτηρίαν τού Όρους, ολίγα πράττομεν και πολλά γίνονται από τον Κύριον και την Παναγίαν Μητέρα Του, διότι η αξία ευρίσκεται εις το γεγονός τού Αγίου Όρους και όχι εις την πτωχήν μας συμβολήν.

Το Όρος ως έχει, σώμα και πνεύμα, μορφή και ουσία, παρηγορεί, εμπνέει και διδάσκει.

Αυτό το σύνολον έχει ανάγκην ο κόσμος. Αυτό, διά μιας, το δίδει μόνον η Ορθοδοξία και διά του Αγίου Όρους Της. Και δι’ αυτό ο διάβολος τούτο το σύνολον επιδιώκει να καταστρέψη.

Ημείς, ως αδελφότης της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα, ομολογούμεν ότι αναπαυόμεθα από το σύνολον Άγιον Όρος. Δεχόμεθα την Παράδοσιν και την μορφήν του. Όσον πέρνα ο καιρός αισθανόμεθα - ο καθείς προσωπικώς και όλοι ως κοινότης - ότι, το να μας καλέση η Παναγία εις το Περιβόλι Της είναι μεγαλυτέρα τιμή απ’ ό,τι αξίζομεν. Όσον παραμένωμεν εις αυτό, αντιλαμβανόμεθα ότι είναι μεγαλυτέρα η αξία τού Αγίου Όρους απ’ ό,τι νομίζομεν.

Δεν έχομεν να είπωμεν τίποτε περισσότερον απ’ ό,τι λέγει το Όρος διά της υπάρξεώς του.

Δεν δυνάμεθα να σιωπήσωμεν ευκρινέστερον από όσον η σιωπή τού Όρους.

Δεν έχομεν να προτείνωμεν αλλαγάς, αλλοιώσεις, ή “βελτιώσεις” εις τον χαρακτήρα και το ήθος του.

Θέλομεν να παραμείνη ως έχει: Αυστηρόν και φιλάνθρωπον. Απόκοσμον και ενσταλάζον εις την καρδίαν όλου του κόσμου παράκλησιν και ελπίδα ακαταίσχυντον.

Όταν παρ’ όλα ταύτα θέλωμεν να συμπληρώσωμεν εις το άγιον σώμα του οδικά δίκτυα και να τρέχωμεν ανέτως με τα σχήματά μας από την μίαν άκρην εις την άλλην του Όρους, έχομεν συνείδησιν του ποίαν συμφοράν ετοιμάζομεν διά την Εκκλησίαν; Απλώς ποιούμεν τας οδούς λείας διά την είσοδον όλων εκείνων των σκοτεινών δυνάμεων, αι οποίαι θέλουν να “αξιοποιήσουν” το Άγιον Όρος. Να το προβάλουν τουριστικώς. Να το εκμεταλλευθούν οικονομικώς. Να το αφανίσουν πνευματικώς.

Επιβοηθούμεν το βδέλυγμα της συγχρόνου ερημώσεως να εγκατασταθή εν τόπω αγίω.

Θεωρήσατέ μας ως αφελείς· αλλά δεν πιστεύομεν ότι δεν παραμορφώνει τον όλον χαρακτήρα, την παραδοσιακήν ζωήν και αγιότητα του Όρους η συμπλήρωσις του οδικού δικτύου.

Θεωρήσατέ μας ως ανοήτους· αλλά πιστεύομεν ότι, όταν τούτο συμπληρωθή, ουδείς θα δύναται να θέση φραγμόν εις τον αριθμόν και το είδος των κινουμένων τροχοφόρων.

Και όταν αυτά γίνουν - τα οποία θα πραγματοποιηθούν πολύ ενωρίτερον απ’ ότι νομίζομεν - ουδείς θα δύναται να αποκλείση την σύνδεσιν, η οποία ήδη υπάρχει, με το εξωτερικόν οδικόν δίκτυον. Όλα αυτά είναι αλληλένδετα και αναπόφευκτα.

Και όταν αυτά, ο μη γένοιτο, συμπληρωθούν, όλοι θα μεταμεληθώμεν. Αλλά θα είναι αργά.

Θα έχωμεν κερδίσει την κατάραν τής συγχύσεως και θα έχωμεν χάσει την ευλογίαν τής υπάρξεως του Αγίου Όρους.

Δεν θα ευρισκόμεθα έξω του παραδείσου. Θα έχωμεν κάμει τον παράδεισον κόλασιν.

Ποιος δύναται σήμερον να λυτρώση τα Μετέωρα από τον τουριστικόν συρφετόν και το πανδαιμόνιον του θορύβου, διά να επαναβιώση η μυσταγωγία τής αγγελικής ζωής; Ή ποιος δύναται να απαλλάξη την Ιεράν Μονήν τού Δαφνίου από την μουσειακήν ψυχρότητα και να επαναφέρη την παλαιάν θέρμην τής λειτουργικής ζωής, την οποίαν μαρτυρούν τα σωζόμενα ψηφιδωτά; Ασφαλώς ουδείς.

***

Επειδή έτσι βλέπομεν τα πράγματα και επειδή αισθανόμεθα ότι είμεθα μόνον αγιορείται - και όχι ολίγον αγιορείται και ολίγον κάτι άλλο - δι’ αυτόν τον λόγον θεωρούμεν ανεπαρκές το να περιοριζώμεθα εις γραπτάς μόνον διαμαρτυρίας, την στιγμήν, κατά την οποίαν απειλείται η ύπαρξις της πνευματικής μας πατρίδος.

Επί τούτοις ζητούντες τας αδελφικάς Υμών ευχάς διατελούμεν μετά πολλής της εν Χριστώ Αναστάντι φιλαδελφίας.

Ο Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα
+ Αρχιμ. Βασίλειος και οι συν εμοί εν Χριστώ αδελφοί

(Πηγή: Περιοδικό “Ο Όσιος Γρηγόριος” τ. 4, 1979, ψηφιακή επεξεργασία "Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ"*)*